

Social Cohesion and Development

Vol 3, No 1 (2008)

Π. Καζάκος, Έτοιμη για το Μέλλον; Η Ευρώπη μετά την αναθεώρηση των Συνθηκών, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2008

Ναπολέων Μαραβέγιας

doi: [10.12681/scad.10064](https://doi.org/10.12681/scad.10064)

Copyright © 2016, Ναπολέων Μαραβέγιας

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Μαραβέγιας Ν. (2016). Π. Καζάκος, Έτοιμη για το Μέλλον; Η Ευρώπη μετά την αναθεώρηση των Συνθηκών, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2008. *Social Cohesion and Development*, 3(1), 79–80. <https://doi.org/10.12681/scad.10064>

Π. Καζάκος,
Έτοιμη για το Μέλλον;
Η Ευρώπη μετά την αναθεώρηση των Συνθηκών,
Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2008

Στο βιβλίο αυτό ο Καθηγητής Π. Καζάκος (Π.Κ) άκνως μελετητής του Ευρωπαϊκού Εγχειρήματος, προσφέρει μια μικρή σε όγκο, αλλά πυκνή, άκρως ενδιαφέρουσα και επίκαιρη μελέτη για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ευκαιρία της υιοθέτησης από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών της Ένωσης της νέας Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης (Μ.Σ). Στη νέα αυτή εργασία του, ο Π. Κ διακρίνεται, όπως και στις προηγούμενες, για την ευρύτητα των γνώσεών και για την ευθυβολία των διαπιστώσεων και εκτιμήσεών του. Όπως ο ίδιος γράφει, η νέα μελέτη αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης με τίτλο «Το αβέβαιο μέλλον της Ευρώπης και η Τουρκία» και ασχολείται με τις αλλαγές που επιφέρει η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη στους κανόνες της ευρωπαϊκής ενοποίησης και με τις πιθανές επιπτώσεις τους σε πολιτικές και συσχετισμούς εντός της Ε.Ε.

Πράγματι, ο συγγραφέας αναλύει μεθοδικά τα βασικά στοιχεία της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης και το βαθμό διαφοροποίησής της σε σχέση με το σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης. Καταλήγει στις διαπιστώσεις ότι η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη δεν τροποποιεί δραστικά τη βασική δομή της Ένωσης και δεν ικανοποιεί όσους υποστήριζαν ομοσπονδιακά σχέδια. Η Μ.Σ. δεν κάνει την Ε.Ε. περισσότερο ελκυστική στους Ευρωπαίους πολίτες ούτε αντιμετωπίζει το γνωστό δημοκρατικό έλλειμμα. Είναι λιγότερο φιλόδοξη από το Σχέδιο Συντάγματος, περιέχει όμως ένα μεγάλο μέρος των ρυθμίσεών του με πρακτική σημασία, ενώ έχουν απαλειφθεί οι συνταγματικοί συμβολισμοί.

Το κείμενο της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης, όπως τονίζει ο Π.Κ., είναι πολύπλοκο, ίσως πολύπλοκότερο του Σχεδίου Συντάγματος και δυσκολεύει την κατανόησή του ακόμη και από ένα ενημερωμένο πολίτη. Αυτή η διαπίστωση ενισχύει τις απόψεις, ότι η αποδοχή ή όχι της Μ.Σ. από ένα κράτος-μέλος δεν μπορεί να γίνει με δημοψήφισμα.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον έχουν οι απόψεις του Π. Κ ότι την εξέλιξη της ευρωπαϊκής ενοποίησης προσδιορίζουν οι «εθνικές προτιμήσεις» των κρατών-μελών δηλ. το γεγονός ότι τα κράτη-μέλη δεν μπορούν να συμφωνήσουν σε μια σειρά θέματα κρίσιμης σημασίας, όπως είναι ο βαθμός συγκέντρωσης των εξουσιών στις Βρυξέλλες, το μέγεθος της ρυθμιστικής κρατικής παρέμβασης και τέλος η εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια της Ένωσης. Επιπλέον όπως, σημειώνει ο Π. Κ τα ζητήματα αυτά συνδέονται. Ένας υψηλός βαθμός συγκέντρωσης των εξουσιών στην Ευρώπη φοβίζει ορισμένα κράτη-μέλη ότι θα τους επιβληθεί μεγαλύτερη κρατική ρυθμιστική παρέμβαση (π.χ. Μ. Βρετανία). Αντίθετα, άλλα κράτη-μέλη επιδιώκουν τη συγκέντρωση των εξουσιών στην Ευρώπη επειδή από μόνα τους δεν μπορούν να προχωρήσουν στις ρυθμιστικές κρατικές παρεμβάσεις που θα ήθελαν, όσον αφορά π.χ. στο Κοινωνικό Κράτος.

Ωστόσο, οι διαφορές στις «εθνικές προτιμήσεις» δεν είναι παραλυτικές για την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης στο βαθμό που αναγνωρίζεται από όλα τα κράτη-μέλη ότι δημιουργούνται «οικονομίες κλίμακας» όταν δρουν από κοινού και δεν ακολουθούν «εθνικούς μονόδρομους» τουλάχιστον σε ορισμένους τομείς. Όπως τονίζει ο Π. Κ αυτή ακριβώς η αντίληψη κινεί το Ευρωπαϊκό Σύστημα προς ολοένα στενότερη ένωση.

Στο ζήτημα της ενισχυμένης συνεργασίας δηλ. της διαφοροποιημένης συνεργασίας, η Μ. Σ. αναφέρεται σ' αυτό με τον όρο «διαρθρωμένη συνεργασία» μεταξύ ορισμένων κρατών-μελών. Ο συγγραφέας θεωρεί ότι αν εφαρμοσθεί από ομάδες κρατών-μελών η εξέλιξη αυτή δεν συμβιβάζεται με το όραμα της «ολοένα και στενότερης ένωσης» ενώ δεν θεωρεί δεδομένη και αυτονόητη τη συμμετοχή της χώρας μας σε τέτοια σχήματα.

Ο Π. Κ. ασχολείται επίσης στη μελέτη του με το ερώτημα αν η Μ.Σ. θα αντέξει στο χρόνο. Βέβαια η μελέτη γράφτηκε πριν από το Ιρλανδικό όχι στο δημοψήφισμα, το οποίο περιπλέκει τα πράγματα στο ξεκίνημα της διαδικασίας επικύρωσης της Μ.Σ. από τα κράτη-μέλη. Η άποψη του συγγραφέα είναι ότι πολύ δύσκολα θα αρχίσει μια νέα διαδικασία αναθεώρησης όταν η σημερινή Συνθήκη χρειάστηκε τόσο προσπάθεια για να συμφωνηθεί. Σε κάθε περίπτωση γράφει ο Π.Κ. η αντοχή του Ευρωπαϊκού Συστήματος Συνεργασίας όπως διαμορφώνεται με τη Μ.Σ. εξαρτάται από τις διεθνείς εξελίξεις αλλά και από περαιτέρω διευρύνσεις όπως π.χ. της Τουρκίας αν τελικά πραγματοποιηθεί.

Συνολικότερα ο Π. Κ θεωρεί ότι η Μ.Σ. αποτελεί ένα ρεαλιστικό συμβιβασμό που ανταποκρίνεται στο σημερινό συσχετισμό των δυνάμεων αυτών που υποστηρίζουν μια πιο προχωρημένη Πολιτική Ένωση και αυτών που δεν επιθυμούν τη συγκέντρωση των εξουσιών στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Παράλληλα δεν μεταβάλλει την θεμελιώδη οικονομική φιλοσοφία της Ένωσης που είναι, όπως χαρακτηριστικά γράφει ο συγγραφέας μια «άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς» με ότι αυτό σημαίνει.

Στη μελέτη του ο Π. Κ περιλαμβάνει και ένα κεφάλαιο σχετικό με τις επιπτώσεις της Μ.Σ. σε ελληνικές πολιτικές και συμφέροντα, όπου με παραδειγματική νηφαλιότητα και αντικειμενικότητα διαπιστώνει ότι τυπικά με την Μ.Σ. αποδυναμώνεται η θέση της χώρας μας, όπως και όλων των μικρών και μεσαίων χωρών-μελών λόγω του νέου συστήματος λήψης αποφάσεων.

Από την άλλη πλευρά ενδυναμώνεται η εξωτερική ασφάλεια με τη ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής (άρθρ. 27 ΜΣ/ΕΕ) που προβλέπει βοήθεια «με όλα τα μέσα» σε κράτος-μέλος που υφίσταται επίθεση. Όμως όπως σημειώνει ο Π. Κ πόση πρακτική σημασία έχει αυτή η ρήτρα, όταν η Ε.Ε. δεν διαθέτει τις απαραίτητες στρατιωτικές δυνάμεις και ενδεχομένως την πολιτική βούληση για μια τέτοια επέμβαση. Επιπλέον η ρήτρα αυτή συνοδεύεται από επεξηγήσεις που περιορίζουν την εμβέλεια της διάταξης αυτής.

Όσον αφορά στη «Λισαβανοποίηση» της κατανομής των κοινοτικών δαπανών, είναι πιθανό η αναδιάρθρωση των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού από τις αγροτικές δαπάνες στις δαπάνες για έρευνα, τεχνολογία και ανθρώπινο κεφάλαιο να έχει άμεσο αντίκτυπο στη χώρα μας η οποία έχει μεγάλο αγροτικό τομέα με ασθενείς παραγωγικές δομές. Παράλληλα, οι διατάξεις της Μ.Σ σχετικά με τα νησιά και τον τουρισμό δεν φαίνεται να έχουν πρακτική σημασία για την Ελλάδα.

Ακόμη, η Μ.Σ. δεν «απαλλάσσει» τη χώρα μας από την ανάγκη να προχωρήσει σε μια σειρά μεταρρυθμίσεις, οι οποίες προφανώς δεν επιβάλλονται, αλλά είναι αναγκαίες για να προσαρμοσθεί η Ελλάδα στη σημερινή πραγματικότητα. Σε διαφορετική περίπτωση ο δρόμος της εξόδου από τον ΟΝΕ ή/και την Ε.Ε. είναι ανοικτός, τονίζει ο Π. Κ.

Τέλος, επειδή η Μ.Σ. περιλαμβάνει ορισμένα άρθρα για την αναβάθμιση του ρόλου των εθνικών κοινοβουλίων στη λειτουργία της Ένωσης, ο Π. Κ θεωρεί ότι μπορεί να ανοίξει μια συζήτηση για την ενίσχυση της Ελληνικής Βουλής έναντι της εκάστοτε Κυβέρνησης στο σημερινό «πρωθυπουργικό κεντρικό» πολιτικό σύστημα στη χώρα μας, εφόσον δίνεται η δυνατότητα και στη Βουλή να συμμετέχει στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Ναπολέων Μαραβέγιας,
Πανεπιστήμιο Αθηνών